

UDK (UDC): 930.253(497.6Sarajevo)

Džemila Čekić*, Admir Nezirović**

DOSTUPNOST I KORIŠTENJE ARHIVSKE GRAĐE U HISTORIJSKOM ARHIVU SARAJEVO

Izvlaček:

Dostupnost in uporaba arhivskega gradiva v Zgodovinskem arhivu Sarajevo

Avtorja sta v prispevku predstavila podatke o dostopnosti arhivskega gradiva fondov in zbirk Zgodovinskega arhiva Sarajevo z vidika uporabe, objavljanja, pogojev in načinov uporabe, rokov uporabe ter omejitev uporabe posamezne arhivalije.

Ključne besede:

arhivsko gradivo, fondi in zbirke, dostopnost, arhivsko delo, arhivska praksa, uporabniki arhivskega gradiva, roki in pogoji za uporabo, omejitve uporabe.

Abstract:

Access and Use of Archival Holdings in the Historical Archives of Sarajevo

The present paper presents information on access to archival fonds and collections in the Historical Archives of Sarajevo regarding use, publishing, conditions and methods of use, as well as terms of use and limitations of access to individual archives.

Key words:

archival fonds and collections, access, archival work, archival practice, archives' users, the terms and conditions of access.

UVOD

Historijski arhiv Sarajevo (dalje: HAS), kantonalna institucija u oblasti kulture organizovana 1948. godine pod nazivom Arhiv grada Sarajeva, predstavlja značajan i nepresušan izvor za proučavanje naše historije, kulture, ekonomije te drugih značajnih oblasti koje su zastupljene u fondovima i zbirkama.

Ahivska građa organizovana po fondovima i zbirkama dostupna je za korištenje u skladu s važećim zakonskim propisima te internim aktima koji uređuju ovu oblast.

FONDOVI I ZBIRKE HAS-a

HAS posjeduje 640 fondova i zbirki, odnosno 9.000 dužnih metara arhivske građe i obuhvata period od sredine 16. do kraja 20. stoljeća. Od toga je 410 fondova i zbirki sređeno i ima sumarne inventare, a za 125 fondova i zbirki su izrađeni analitički inventari.

---

* Džemila Čekić, dipl. iur., sekretar, Historijski arhiv Sarajevo, Alipašina 19, 71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina.

** Admir Nezirović, prof. historije, rukovodioc Odsjeka za smještaj, korištenje i tehničku zaštitu arhivske građe i knjižnog fonda, Historijski arhiv Sarajevo, Alipašina 19, 71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina.

Najstarija arhivska građa u HAS-u datira iz osmanskog perioda. U okviru tzv. Orijentalne zbirke sačuvano je preko 14.000 arhivskih jedinica.

Iz perioda austrougarske uprave u Bosni i Hercegovini (1878.-1918.) sačuvana je znatna količina arhivske građe, a posebno se ističu vrlo značajni fondovi: Vladin povjerenik za zemaljski glavni grad Sarajevo (1879.-1918.), Gradsko poglavarstvo Sarajevo (1879.- 1945.), Okružni i Kotarski/Sreski sud (1886.-1946.) i nekoliko vojnih sudova (1883.-1918.).

Na području grada Sarajeva djelovalo je više škola ali je sačuvana građa samo jednog broja školskih fondova, od kojih su posebno zanimljivi fondovi Prve i Druge muške realne gimnazije i Učiteljske škole u Sarajevu, kao i drugih srednjih i osnovnih škola.

Značajna arhivska građa je svakako i građa koja se odnosi na razne časopise, kulturna, prosvjetna i druga društva koja su djelovala u ovom razdoblju.

Arhivska građa djelomično je na njemačkom i bosanskom jeziku, sređena je i dostupna istraživačima.

Arhivska građa nastala između Prvog i Drugog svjetskog rata (1918.-1941.) sačuvana je, također, u znatnoj mjeri. Tako je, primjera radi, sačuvan fond Trgovinsko-industrijske i Zanatske komore, koji sadrže i arhivsku građu iz austrougarskog perioda. HAS posjeduje i neke od fondova privrednih preduzeća značajnih za ekonomski razvitak Sarajeva.

Iz perioda II svjetskog rata (1941.-1945.) sačuvana je arhivska građa Gradskog poglavarstva - Ureda za upravu židovskih nekretnina, Sarajevo (1941.-1942.), zatim Rizničkog upraviteljstva - Ureda za podržavljeni imetak Sarajevo (1942.-1945.).

Mnogi fondovi, nastali u ovom periodu u Sarajevu, nalaze se i u drugim institucijama, često i izvan Bosne i Hercegovine.

Najviše arhivske građe sačuvano je iz perioda bivše Jugoslavije (1945.-1992.), dok se najveći dio te građe odnosi na privredna, trgovačka i zanatska preduzeća, te građu tadašnjih društveno-političkih organizacija, društava i udruženja.

Sačuvana je građa sreskih i opštinskih komiteta Saveza komunista BiH, i to ne samo ona koja se odnosi na Sarajevo već i na šire područje (opštinski komiteti Breza, Fojnica, Hadžići, Ilidža, Kalinovik, Rogatica, Sokolac i Vareš). Također je sačuvana arhivska građa Sreskog komiteta Saveza omladine Sarajevo (1945.-1965.). S obzirom na to da je arhivska građa poslije 1945. godine planski prikupljana, ona je i cjelovitija, te se na osnovu nje može pratiti cjelokupni ekonomski, politički, društveni, kulturni i drugi oblici života Sarajeva.

Porodični i lični fondovi, među kojima se naročito izdvajaju fondovi poznatih sarajevskih porodica (Despić, Čurčić, Hadži-Ristić, Jeftanović, Miličević, Fadilpašić, Užičanin, Kreševljaković, Olbina) i mnogih drugih predstavljaju značajnu vrijednost HAS-a.

Iz zbirke koje se čuvaju u HAS-u treba posebno izdvojiti Zbirku plakata (1878.-2008.), koja sadrži preko 2.800 primjeraka i Zbirku fotografija od oko 2.300 fotografija iz perioda 1878.-1945. godina.

HAS vrlo rano formira i biblioteku preuzimanjem jednog dijela bivše opštinske biblioteke u kojoj se mogu naći raritetne knjige o Bosni i Hercegovini pisane latinicom ili goticom, na latinskom, italijanskom, njemačkom i našem jeziku nastale

u periodu od XVI do XIX vijeka, a štampane u Rimu, Veneciji, Beču, Zagrebu, ali i publikacije štampane u Vilajetskoj štampariji od 1867.-1870., kao i vrlo bogata zbirka periodike od 1850. godine i niz vrlo vrijednih knjiga stručnog i općekulturnog značaja.

U toku svog postojanja je postala respektabilna specijalizirana biblioteka.

Arhivska građa nastala tokom 1992.-1995. godine intenzivno se prikuplja i obrađuje te će kao takva građa koja je nastala u izuzetno važnom periodu Bosne i Hercegovine predstavljati značajan izvor za proučavanje historije.

HAS poslije 1995. godine počinje sa planskim preuzimanjem građe koja se odnosi na upravu, sudstvo i školstvo.

Tokom 2001. godine vrši se preuzimanje arhivske građe nastale u radu općine Novo Sarajevo za period 1958.-1978. godine.

U periodu od 2002. do 2010. godine sukcesivno je preuzimana arhivska građa nastala u radu općine Centar Sarajevo od 1955. do 1995. godine.

Arhivska građa nastala u radu općine Stari grad Sarajevo u periodu 1978.-1991. godine preuzeta je u Arhiv 2009. godine.

Iz arhivske građe Općinskog suda u Sarajevu, odjel grunтовnice iz Zbirke isprava Općinskog suda u Sarajevu, preuzeti su DN-spisi za period od 1891. do 1995. godine.

Preuzeta je arhivska građa nekih srednjih škola za čije preuzimanje su se stekli uslovi propisani Zakonom o arhivskoj djelatnosti¹ (dalje: Zakon).

Preuzet je značajan dio arhivske građe privrednih preduzeća koji su putem likvidacije prestali s radom kao i onih nad kojim je otvoren stečaj u skladu sa zakonom.

Imajući u vidu navedene činjenice koje govore o bogatstvu fondova i zbirki koju posjeduje Arhiv jasno je zašto se svrstava u ravnopravan položaj s institucijama kao što su Gazi Husrev-begova biblioteka (osnovana 1533. godine), Zemaljski muzej Bosne i Hercegovine (koji je osnovan 1888. godine) kao i Arhiv Bosne i Hercegovine koje predstavljaju izvor informacija za istraživače odnosno korisnike ovog kulturnog, historijskog, naučnog blaga.

DOSTUPNOST ARHIVSKE GRAĐE

JAVNA ARHIVSKA GRAĐA

Javna arhivska građa, odnosno građa nastala djelovanjem i radom organa državne vlasti, organa jedinica lokalne samouprave i uprave, javnih ustanova i javnih preduzeća, trgovačkih društava koja su nastala iz bivših javnih preduzeća i drugih lica koje obavljaju javnu službu ili imaju javna ovlaštenja u pravilu je dostupno nakon 20 odnosno 30 godina od svoga nastanka.

Obzirom da arhivska građa koju posjeduje HAS predstavlja javno dobro odnosno zajedničku baštinu, njeno korištenje je dostupno svim zainteresovanim pravnim i fizičkim licima za ostvarivanje nekih pojedinačnih prava pod jednakim uslovima. Uslovi i način korištenja arhivske građe su utvrđeni Zakonom, Zakonom o slobodi

---

¹ Sl. n. Kantona Sarajevo, broj 2/00 i 3/05.

pristupa informacijama,² te internim aktom Arhiva, Pravilnikom o evidencijama i načinu korištenja arhivske građe u HAS-u.

Posebni uslovi dostupnosti i rokovi dostupnosti propisani su za onu javnu građu na koje se primjenjuju odredbe vezane uz zaštitu podataka u građi, a odnose se na:

- javnu arhivsku građu koja sadrži podatke koji se odnose na odbranu i sigurnost, vanjsku politiku, monetarnu politiku kao i zaštitu javne sigurnosti;
- takva je građa dostupna 50 godina od svoga nastanka, ukoliko posebnim propisom nije drugačije određeno;
- javna arhivska građa koja se odnosi na lične podatke (liječnička dokumentacija, lični dosjei, sudski spisi i sl.) dostupna je za korištenje 70 godina od svoga nastanka, odnosno 100 godina od rođenja osobe na koju se odnosi.

Arhivsku građu mogu bez ograničenja koristiti stvaraoci čijim je radom nastala, u svrhe radi kojih je nastala, odnosno kojima je služila. Uslovi za korištenje građe kojem još nisu dospjeli rokovi dostupnosti, propisani su posebnim odredbama Zakona i Pravilnika o evidencijama i korištenju arhivske građe.

PRIVATNA ARHIVSKA GRAĐA

Na privatnu arhivsku građu, odnosno onu građu koja je nastala djelovanjem privatnih pravnih i fizičkih lica, primjenjuje se isti rok dostupnosti kao za javnu arhivsku građu.

Iznimno, rokovi dostupnosti mogu biti definisani drugačije, a na osnovu uslova koje je odredio stvaralac prilikom primopredaje u HAS.

Razlozi privremene nedostupnosti arhivske građe:

- arhivska građa je oštećena te bi je korištenje moglo dodatno ugroziti,
- nad arhivskom građom se trenutno provode stručni postupci vezani uz obradu, sređivanje, restauraciju ili izradu sigurnosnih i zaštitnih kopija,
- arhivska građa je posuđena drugom korisniku čitaonice ili je posuđena te se nalazi izvan HAS-a.

KORIŠTENJE ARHIVSKE GRAĐE I OBAVEZE KORISNIKA ARHIVSKE GRAĐE

Arhivska građa dostupna je za korištenje svim korisnicima pod jednakim uslovima u čitaonici HAS-a. Obaveze korisnika i uslovi korištenja arhivske građe i informativnih pomagala propisani su Zakonom, Pravilnikom o evidencijama i korištenju arhivske građe i Pravilnikom o radu čitaonice.

KORIŠTENJE ARHIVSKE GRAĐE I INFORMATIVNIH POMAGALA

Pod korištenjem arhivske građe smatra se upotreba informativnih pomagala o arhivskoj građi i arhivske građe.

---

² Sl. gl. BiH, broj 28/00 i 45/06.

Arhivska građa daje se na korištenje u službene svrhe, za naučna istraživanja, u publicističke svrhe, za potrebe nastave, za izložbe i objavljivanja te radi ostvarivanja ili zaštite ličnih prava kao i u druge svrhe.

Na korištenje se ne daje ona arhivska građa na koju se ne primjenjuju odredbe vezane za ograničenje dostupnosti.

U korištenje arhivske građe spada pregled građe, prepisivanje, objavljivanje, izlaganje, kopiranje, posuđivanje i izdavanje ovjerenih prepisa ili kopija.

Ograničenje korištenja primjenjuje se u slučaju izrade kopija cjelovitog arhivskog fonda ili zbirke te njihovih većih dijelova. Također nije dozvoljena izrada kopija informativnih pomagala.

OBAVEZE KORISNIKA ARHIVSKE GRAĐE

U skladu sa Pravilnikom o evidencijama i korištenju arhivske građe i Pravilnikom o radu čitaonice, korisnik je dužan da prilikom korištenja arhivske građe postupa sa njom tako da ne ošteti njen oblik i sadržaj, a da se ujedno ne naruši postojeći red u spisima.

U svojim radovima u kojima je kao izvor koristio arhivsku građu, korisnik je obavezan navesti podatke o izvoru u skladu sa načinom citiranja podataka o arhivskim fondovima ili zbirkama.

Dva primjerka svoga stručnog ili naučnog rada, odnosno knjige nastale na osnovu korištene arhivske građe korisnik je dužan dostaviti HAS-u. Za korištenje arhivske građe u Čitaonici HAS-a direktor daje odobrenje za korištenje arhivske građe nakon podnesenog zahtjeva. Za korištenje arhivske građe u svrhu izlaganja i objavljivanja, te u svrhu reklame ili stjecanja dobiti potrebno je zatražiti odobrenje HAS-a. Uslovi i obaveze koje proizlaze iz korištenja građe reguliše se posebnim aktima. Korištenje arhivske građe i informativnih pomagala u HAS-a besplatno je, dok se za izradu kopija arhivske građe ili upotrebu posebne tehničke opreme HAS-a plaća naknada prema Pravilniku o uslugama i cijenama usluga HAS-a.

RJEŠAVANJE ZAHTJEVA I IZDAVANJE UVJERENJA, OVJERENIH KOPIJA ILI PREPISA

Izdavanje uvjerenja, ovjerenih kopija ili prepisa jedan je od oblika korištenja arhivske građe koje je regulisano Zakonom, Pravilnikom o evidencijama i korištenju arhivske građe i Pravilnikom o uslugama i cijenama usluga.

Podnosilac zahtjeva podnosi zahtjev HAS-u na izrađenom obrascu sa tačno određenim podacima. HAS je dužan u skladu sa Zakonom o upravnom postupku³ na isti odgovoriti u roku od 15, a najduže 30 dana.

U određenim slučajevima moguće je uz zahtjev navesti da se radi o hitnom postupku, a HAS može prihvatiti zahtjev za hitno rješavanje nakon procjene mogućnosti njegova izvršenja. U većini slučajeva HAS nastoji da udovolji takvim zahtjevima korisnika.

Ukoliko se tokom rješavanja zahtjeva utvrdi potreba za dopunom podataka navedenih u zahtjevu, telefonskim putem se kontaktira podnositelj za dopunu.

---

³ Sl. n. FBiH, broj 2/98, 48/99.

Odgovor se šalje podnosiocu putem pošte.

Naknada za izdavanje uvjerenja, prepisa ili ovjerenih kopija plaća se prilikom preuzimanja odgovora ili na račun HAS-a.

Naknada je regulisana Pravilnikom o uslugama i cijenama usluga HAS-a.

NARUČIVANJE ARHIVSKE GRAĐE ZA RAD U ČITAONICI

Za narudžbu arhivske građe u čitaonici korisnik-istraživač ispunjava zahtjev za korištenje arhivske građe na posebnom obrascu sa tačno određenim podacima koje treba popuniti. Obavezno se upisuju lični podaci, tema istraživanja odnosno svrha korištenja i arhivska građa koja se traži. Zahtjev za korištenje odobrava direktor HAS-a ili ovlašteno lice i isti vrijedi kao dozvola za korištenje arhivske građe. Odobrenje vrijedi samo za korisnika koji je podnio zahtjev.

Korisnici arhivske građe, odnosno pravna i fizička lica koja traže pristup arhivskoj građi mogu se prema kriteriju brojnosti zahtjeva podijeliti u dvije grupe. Prvu i ujedno brojniju grupu čine lica koja ostvaruju svoja imovinska prava, regulišu radno-pravni status, dokazuju ranije stečenu školsku spremu i dr. (dalje: korisnici). Drugu, znatno manju grupu, čine lica koja arhivske fondove, zbirke i bibliotečki fond koriste za pisanje doktorskih disertacija, magistarskih, diplomskih, seminarskih i raznih drugih radova (dalje: korisnici-istraživači).

Prilivom arhivske građe u HAS od 1995. godine pa do danas dolazi do povećanog broja korisnika koji ostvaruju neka od svojih prava, a obzirom na protekle događaje u većini slučajeva HAS predstavlja krajnju adresu za rješavanje zahtjeva korisnika.

HAS se sa sigurnošću može ponositi činjenicom da je sva arhivska građa koja je organizovana po fondovima i zbirkama dostupna svim korisnicima pod jednakim uslovima i sa maksimalnim stepenom stručnosti zaposlenika koji su neposredno uključeni u rad sa korisnicima.

Odsjek za smještaj, korištenje i tehničku zaštitu arhivske građe i knjižnog fonda predstavlja važnu organizacionu jedinicu HAS-a koja na profesionalan i stručan način daje informacije zainteresovanim korisnicima arhivske građe, te obavlja poslove istraživanja podataka o činjenicama koje se nalaze u evidencijama u arhivskoj građi po zahtjevima korisnika. Zbog velikog broja fondova, količine građe i informacija koje sadrži građa, broj korisnika se svakim danom uvećava. Povećan je i broj istraživača i naučnih radnika koji koriste građu fondova, zbirke i biblioteke HAS-a.

Prema podacima koji su obrađeni u Odsjeku za smještaj, korištenje i tehničku zaštitu arhivske građe i knjižnog fonda u 2009. godini može se zaključiti da se radi o zaista velikom broju korisnika kao i raznim osnovama pri podnošenju zahtjeva za rješavanje ličnih prava.

U toku 2009. godine u HAS-u je putem ovog Odsjeka obrađeno ukupno 3011 zahtjeva korisnika kako slijedi:

- 2031 zahtjev se odnosio na izdavanje kopije DN spisa (upisnik DN - zemljišno-knjižni predmet), podnesen od strane fizičkih lica kao korisnika, dok se 78 zahtjeva od tog broja odnosilo na službeni zahtjev gruntovnice Općinskog suda u Sarajevu.
- 520 zahtjeva se odnosilo na rješavanje imovinsko-pravnih odnosa (građevinske dozvole, urbanističke saglasnosti, ugovori, rješenja o odobrenju za građenje,

nacionalizaciji itd. iz općinske dokumentacije, dokumentacije Gradskog narodnog odbora, Sreskog narodnog odbora i ostalo), dok je od tog broja 147 predmeta poslano na revers u općine Stari Grad-Sarajevo, Centar-Sarajevo, Novo Sarajevo i Novi Grad-Sarajevo radi rješavanja nekih prava putem ovih organa uprave.

- 150 zahtjeva za izdavanje uvjerenja o radnom stažu i prosjeku ličnog dohotka.
- 200 zahtjeva za izdavanje uvjerenja o završenom školovanju, uključujući provjere po zahtjevu Federalnog ministarstva obrazovanja, Federalnog i kantonalnog MUP-a i SIPA-a.
- 51 zahtjev se odnosio na fond dobrinjske bolnice, sudsku dokumentaciju, a ovdje su uvršteni i zahtjevi na koje HAS nije mogao odgovoriti s obzirom da ne posjeduje traženu dokumentaciju.

Što se tiče biblioteke, ličnih i porodičnih fondova i zbirki HAS njih u najvećoj mjeri koriste korisnici-istraživači za pisanje doktorskih disertacija, magistarskih, seminarskih, diplomskih, naučnih radova, objavu članaka ili za neka svoja lična istraživanja.

Tako su arhivsku i bibliotečku građu HAS-a u 2009. godini koristila 82 korisnika-istraživača. Njih jedanaest je građu koristilo za pisanje doktorskih disertacija, troje za pisanje magistarskih radova, sedamnaestero za pisanje diplomskih radova, dok su ostali građu koristili za pisanje članaka, naučnih radova i za svoja privatna istraživanja i potrebe.

Najviše korištena građa su bile novine i časopisi koji su izlazili do 1945. godine (Jugoslovenski list, Jugoslovenska pošta, Gajret, Napredak...), lični i porodični fondovi, zbirka karata i planova, kao i knjige o historiji Sarajeva i Bosne i Hercegovine. Jedan dio korisnika-istraživača dolazi iz inostranstva, što govori o interesovanju za dešavanja na ovome prostoru, a samim tim i za arhivsku građu nastalu u proteklom periodu.

Primjetno je da se svake godine povećava broj korisnika i korisnika-istraživača u HAS-u, te povećani interes za proučavanje historije i razvoja grada Sarajeva i Bosne i Hercegovine, što je u direktnoj vezi sa prilivom građe.

Stoga, na kraju svakako treba istaći da HAS predstavlja značajnu i respektabilnu ustanovu koja nastoji da kao arhiv čuva arhivsku građu koja je svjedok vremena u kojoj je nastajala, ali da svoj puni značaj dobija kad tu građu učini dostupnom za korištenje u naučno-istraživačke svrhe, odnosno daje na uvid naučnoj i stručnoj javnosti.

Digitalizacija arhivske građe također predstavlja nezaobilazni segment rada HAS-a u narednom periodu kako bi se ista učinila dostupnijom za širu javnost. HAS je uveliko uključen u ovaj proces zajedno s arhivima iz regiona, ali ova oblast može da bude jedna tema nekog budućeg rada.

ZAKLJUČAK

Historijski arhiv Sarajevo, obzirom na bogatstvo arhivske građe koje posjeduje u svojim fondovima i zbirkama predstavlja vrlo značajnu instituciju za izučavanje prošlosti.

Obzirom da arhivska građa koju posjeduje Historijski arhiv Sarajevo predstavlja javno dobro odnosno zajedničku baštinu, njeno korištenje je dostupno svim zainteresovanim pravnim i fizičkim licima za naučno-istraživačke, kulturne, historijske ili neke druge svrhe ili ostvarivanje nekih pojedinačnih prava, pod jednakim uslovima. Uslovi i način korištenja arhivske građe su utvrđeni zakonskim propisima i internim aktima.

Posebni uslovi dostupnosti i rokovi dostupnosti propisani su za onu javnu građu na koje se primjenjuju odredbe vezane za zaštitu podataka u građi.

Prvenstveni zadatak svih arhiva pa tako i Historijskog arhiva Sarajevo jeste sačuvati arhivsku građu, srediti je, obraditi, izraditi informativna pomagala i na taj način učiniti je dostupnom za korištenje široj javnosti. Ukoliko arhivska građa nije dostupna za korištenje onda je upitna i vrijednost njenog postojanja.

LITERATURA

- *Zakon o arhivskoj djelatnosti Kantona Sarajevo.*
- *Zakon o slobodi pristupa informacijama BiH.*
- *Zakon o upravnom postupku u FBiH.*
- *Pravilnik o evidencijama i korištenju arhivske građe u HAS.*
- *Pravilnik o uslugama i cijenama usluga u HAS.*
- *Vodič kroz fondove i zbirke HAS.*

SUMMARY

ACCESS AND USE OF ARCHIVAL HOLDINGS IN THE HISTORICAL ARCHIVES OF SARAJEVO

The Historical Archives of Sarajevo (HAS), the cantonal institution from the field of culture, which was established in 1948 with the name the Archives of Sarajevo, is a significant and inexhaustible source for the study of our history, culture, economy and other important areas that are represented in the holdings and collections. Archives, organized in fonds and collections are available for use in accordance with valid legislation and internal regulations governing this area.

HAS keeps 640 fonds and collections or 9.000 running meters of archives and covers the period from the middle of the 16th to the late 20th century. 410 fonds and collections are arranged and have their summary inventories; for 125 fonds and collections analytical inventories were made.

The oldest archival material in the Historical Archives of Sarajevo dates to the Ottoman period. From the period of Austro-Hungarian rule in Bosnia and Herzegovina (1878-1918) a considerable amount of archives is preserved. Significant archives also refer to a variety of newspapers, cultural, educational and other companies that operated during this period. HAS also keeps archives dating between the first and the second world war and also from the time of the former Yugoslavia. Family and personal fonds, collections and specialized libraries represent the real wealth of HAS.

Fonds of various provenances are daily enriched by new archives and new archival fonds are created, which will be valuable for the study of history of development of Sarajevo and its wider environment in the future.

During and after the aggression on Bosnia and Herzegovina (1992-1995) archives relating to this period have been intensively acquired and processed. Material relating to the administration, judiciary and education after 1995 was acquired by HAS. Since the archives, which are kept by HAS are considered a public good and common heritage, they are available to all interested legal persons and individuals for use under equal conditions. Conditions and methods of using archives were identified by the law regarding archival activity, the free access to information law and the internal archival regulations on usage of archives in the HAS.

Special conditions and access dates are set for access to those public archives which are under special directions regarding the protection of information. Archives may be used for official, scientific, journalistic, teaching, exhibition and publication purposes, and also for protection of personal rights and other purposes. Due to a large number of fonds, the amount of users is increasing every day. One must also point out the increased number of researchers and scholars who use fonds, collections and libraries of HAS. Library, personal and family fonds and collections are mostly used by researchers for writing articles or doing some personal research.

It is important to point out that the HAS is a significant and respectable institution that seeks to preserve archives, which has witnessed times in which it originated, but its full significance is obtained when that material is made available for use for scientific research purposes, or is given to scientific and professional community to use.

reklama